

हिमसंस्कृतवार्ता:

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

पञ्चाङ्गम्

अद्य सिद्धार्थी वि.सं. २०८२,
कलियुगाब्दः ५१२७ शरद-ऋतुः
सूर्यः दक्षिणायनम् भाद्रपदशुक्लचतुर्थी
भाद्रपद १२ प्रविष्टांशः मङ्गलमयः भवेत्

■ पृष्ठ-४ ■ वर्ष-४ ■ अङ्क-३००

1

अगस्त २७, २०२५

Website- www.himsanskritam.com

Email- himsanskrit@gmail.com

२ रक्त-सचेतनायाः मध्ये
वृष्ट्या विनाशः, कुल्लू-
मनाल्योः भोजनालयसहितं
बहूनि गृहाणि प्रक्षालितानि

३ भाजपाद्वारा सदन मन्त्रिणः
जगतसिंहनेगीवर्यस्य
बहिष्कारः, प्रश्नाः न पृष्टाः

४ श्रीमद्भागवतप्रवचनम्- २४
ताः कुलटाः स्त्रियः धुन्धुकारिणः
समस्तसम्पदः संहृत्य ततः
पलायितवत्यः।

प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी 'मेक इन इंडिया' इत्यस्यान्तर्गतं 'ई-विटारा' नामकाय विद्युत्-वाहनाय
हरितध्वजं प्रदर्शितवान्, गुजरात-प्रदेशे संयुक्त-बैटरी-इलेक्ट्रोड्-उद्योगशालायाः उद्घाटनमपि अकरोत्

हिमसंस्कृतवार्ता: - प्रधानमन्त्रिणा
नरेन्द्रमोदिना प्रोदीरितं यद्यद् भारतस्य
"मेक-इन-इण्डिया" इत्यस्य यात्रायाम्
नूतनाध्यायः उपनिबध्यते। अयं दिवसः
तावत् देशस्य लक्ष्यद्वयोः मेक इन इंडिया,
मेक फॉर द वर्ल्ड इत्यनयोः प्राप्तये

विशेषमहत्त्वमावहति। गुजरातप्रान्ते
टीडीएस-लिथियम-आयन इत्यस्य बैटरी-
प्रयोगशालायां हाइब्रिड-बैटरी-इलेक्ट्रोड्-
उत्पादनस्य लोकार्पणानन्तरं एकां जनसभां
सम्बोधितवान्। श्रीमोदी प्रावोचत् यत्
अवसरोऽयं भारत-जापानयोः मैत्री
नूतनविस्तारं प्रदद्यात्। श्रीमोदिना प्रोदीरितं
यत् भारतस्य पार्श्वे लोकतन्त्रस्य प्रगाढ़ता,
जनसाङ्ख्यिक्याः लाभः, निपुणकार्यबलस्य
च भण्डारः वर्तते। प्रधानमन्त्री भारत-
जापानयोः दृढ सहभागितां प्रकाशयन्
सप्तत्त्वारिंशदधिक-द्विसहस्रतमं यावत्
आत्मश्रयावाप्तये भारतस्य यात्रायां
प्रमुखसहयोगित्वेन जापानस्य भूमिकां
समासादितवान्। इतः पूर्वं प्रधानमन्त्रिणा

नरेन्द्रमोदिना गुजरातस्य हंसलपुरनगरे
भारते निर्मितेभ्यः विद्युच्चालितयानेभ्यः ई-
विटारा इत्याख्येभ्यः हरितध्वजः प्रदर्शितः।
एतेषां वाहनानां निर्यातः युरोप-
जापानसदृशेषु शताधिकदेशेषु करिष्यते।
स्वच्छोर्जायां आत्मश्रयावाप्तये वृहत्पदक्षेपं
सन्धर्न् श्रीमोदी बैटरी-इकोसिस्टम् इत्यस्य
अग्रिमचरणस्य शुभारम्भं व्यदधात्।
अवधेयास्पदमिदं यत् प्रधानमन्त्री
श्रीनरेन्द्रमोदी गुजरातस्य
द्विदिवसीयायात्रायामस्ति। एकस्मिन् सोशल
मीडियासन्देशे तेन प्रोक्तं यद्यतनदिवसः
पर्यावरणानुकूल-परिवहनस्य क्षेत्रे समेधनेन
सह आत्मश्रयावाप्तये भारतस्य प्रयासानां
विशेषः कश्चन दिवसः वर्तते।

सुभाषितम्

अविश्रामं वहेत् भारं,
शीतोष्णं च न विन्दति।
ससन्तोषस्तथा नित्यं,
त्रीणि शिक्षेत गर्दभात्॥

विश्राम के बिना भार वहन करना,
ताप- ठंड न देखना, सदा संतोष
रखना यह तीन चीजें मनुष्य को
गधे से सीखनी चाहिए।

प्रतिदिनं नवीनतमं
हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकवार्तापत्रे प्राप्यम्यं
7876636263
Whatsapp संख्या मध्ये
नमो नमः लिखन्तु

To get the latest
himsanskritvartah
Daily Sanskrit Newspaper
every day, write Hello on
7876636263 Whatsapp

हिमाचलप्रदेशे अतिवृष्ट्या
गभीरास्थितिः दुरापन्ना,
अधिकारिभिः जनाः
सुरक्षितस्थानेषु गन्तुं सम्प्रार्थिताः

हिमसंस्कृतवार्ता: - हिमाचलप्रदेशे
अनुवर्तमानवृष्ट्या सामान्यजीवनं
अस्तव्यस्तं समजायत। अनवरतवृष्ट्याः
नद्यः जलपूरिताः सहैव कतिचित्स्थलेषु
भूस्खलनसमस्याः अपि दुरापद्यन्ते।
ऋतुविभागेन राज्यस्य कांगडा-चम्बा-
जनपदयोः अतिवृष्टेः रक्तसञ्चेतना
प्रसारिता। अन्येभ्यः कतिपयक्षेत्रेभ्यः
पीतसञ्चेतना प्रकाशिता। पञ्जाबराज्येऽपि
विगतेभ्यः कतिपयदिवसेभ्यः
कतिचिद्भागेषु अनवरतवृष्ट्या जलस्तरः
सम्बृद्धः। व्यास-रावी-सतलुज इत्येताभिः
जलापूरितनदीभिः फाजिल्का-फिरोजपुर-
कपूरथला-होशियारपुर-गुरदासपुर-
पठानकोट-सदृशेषु क्षेत्रेषु जलाधिक्यं
जातम् येन सामान्यजीवनं प्रभावितं वर्तते।
हिमाचलस्य कांगडाजनपदे पठानकोट-
कैट-कंदरोड़ी-सेक्शन इत्यनयोः मध्ये
रेलयातायातः अवरोधितः। अत्रान्तरे
श्रीमातावैष्णोदेवी-कटरा-नईदिल्ली
वन्देभारत-एक्सप्रेसयानस्यापि मार्गः
परिवर्तितः।

गुरुवासरे स्वाधिकारिकयात्रार्थं जापानदेशं
प्रति प्रयास्यति प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी

हिमसंस्कृतवार्ता: - प्रधानमन्त्री विदेशसचिवः विक्रम मिश्री इत्येषः
श्रीनरेन्द्रमोदी गुरुवासरे अवोचत् यत् वार्षिक-
स्वाधिकारिकयात्रार्थं जापानदेशं प्रति
प्रयास्यति। श्रीमोदी मासस्यास्य ऊनत्रिंशत्
अथ त्रिंशत् दिनाङ्कयोः जापानदेशेव
भविष्यति, यत्र सः जापान-देशस्य
प्रधानमन्त्रिणा शिगेरो इशिबा इत्यनेन सह
पंचदशतमं भारत-जापान वार्षिक-
शिखरसम्मेलनं विधास्यति। नवदेहल्यां -

मुख्यनिर्वाचनायुक्तस्य
नियुक्ति-काले विपक्षनेतुः
मत्तं न श्रूयते-राहुलगान्धी

नई दिल्ली। पूर्वकाङ्ग्रेस-अध्यक्षः
लोकसभा-विपक्षनेता च राहुलगान्धी
प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी-इत्यस्य उपरि
तीव्र-आक्रमणं कृत्वा अवदत् यत्
मतचौर्यम् तस्य सुनियोजित-योजनायाः
भागः अस्ति, अतः एव सः
मुख्यनिर्वाचन-आयुक्तस्य नियुक्ति-काले
मनोयुक्तं कार्यं करोति, विपक्षस्य
नेतुः न श्रूयते। राहुलगान्धी अवदत्
यत्, "प्रधानमन्त्री निर्णयं करोति यत्
कोऽपि निर्वाचनायुक्तः भविष्यति। तत्र
विपक्षस्य नेता सद्यः न श्रूयते। २०२३
तमे वर्षे भाजपा नूतनम् अधिनियमम्
अकरोत् यत् निर्वाचनायुक्तस्य विरुद्धं
कोऽपि प्रकरणं दातुं न शक्यते। एतस्य
नियमस्य प्रश्नं कुर्वन् सः अवदत् यत्
एतादृशः नियमः किमर्थम् अभवत्
इति। सः अवदत् यत् अस्य सरलं सरलं
च उत्तरं अस्ति यत् एतत् 'मतचौर्यम्'
कर्तुं क्रियते।

हॉकी-इण्डियासङ्गेन
बिहारस्य राजगीरे पुरुष-
एशिया-कप-प्रतिस्पर्धाभ्यः
निश्शुल्कप्रवेशः समुद्घोषितः

हिमसंस्कृतवार्ता: - हॉकी-इण्डिया
इत्यनेन उद्घोषितं यत् विहार-राज्यस्य
राजगीरे आयोज्यमाणस्य पुरुष-एशिया-
कप-पञ्चविंशत्याधिक-द्विसहस्रतमवर्षस्य
सर्वासु प्रतियोगितासु प्रवेशः निःशुल्कः
भविष्यति। एषा स्पर्धा अगस्तमासस्य
नवविंशतितः सितम्बरमासस्य सप्तदिनाङ्क
यावत् नवनिर्मिते राजगिरि-हॉकी-
क्रीडाङ्गणे आयोजयिष्यते। अत्र तावत्
अष्ट-एशियाई-शीर्ष-समुहः भारत-
जापान-चीन-कजाखस्तान-मलेशिया-
कोरिया-बाङ्गलादेशः चीनी-तैपेड
इत्यादयः प्रतिस्पर्धिष्यन्ति।

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवी कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
करवा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

नवदेहल्यां द्विदिवसीयायाः
जीवन्तग्राम-कार्यशालायाः
उद्घाटनमकरोत् गृहमन्त्री

हिमसंस्कृतवार्ता: - गृहमन्त्री
अमितशाहः प्रोक्तवान् यत्
सीमवर्तिकक्षेत्रेषु जनसांख्यिकीयपरिवर्तनं
देशस्य सुरक्षायां साक्षात्प्रभावं वहन्ति।
श्रीशाहेन नवदिल्ल्यां द्विदिवसीयायाः
जीवन्तग्राम-कार्यशालायाः
उद्घाटनावसरे एतत् प्रख्यापितम्। तेन
प्रोक्तं यत् मोदीसर्वकारेण सीमवर्तिषु
ग्रामेषु पलायनस्य दूरीकरणार्थं
जीवन्तग्राम-कार्यक्रमः समारम्भितः।

रक्त-सचेतनायाः मध्ये वृष्ट्या विनाशः, कुल्लू-मनाल्योः भोजनालयसहितं बहूनि गृहाणि प्रक्षालितानि

हिमसंस्कृतवार्ता:-

कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। हिमाचलप्रदेशे ऋतुविभागस्य रक्त-सचेतनायाः मध्ये वर्षा विनाशं कृतवती। अनेकस्थानेषु भूस्खलनस्य कारणेन राज्ये त्रयः राष्ट्रियराजमार्गाः सहिताः ६८० मार्गाः निरुद्धाः सन्ति। १,४१३ विद्युत्परावर्तकाः, ४२० जलापूर्तियोजनाः अपि प्रभाविताः सन्ति। अस्मात् कारणात् अनेकेषु क्षेत्रेषु विद्युत्-जलस्य चापूर्तिः स्थगिता अस्ति। मङ्गलवासरे अष्टसु जनपदेषु शैक्षणिकसंस्थाः पिहिता एव आसन्। वर्षा कुल्लूमण्डले विनाशं कृतवती अस्ति। ब्यासनद्याः उग्ररूपेण जनानां मध्ये आतङ्कस्य वातावरणं वर्तते। ब्यासनद्याः तटे चत्वारि आपणानि प्रक्षालितानि इति कथ्यते। प्रचण्डवृष्ट्या मनालीनगरस्य बाहङ्गे एकः भोजनालयः ब्यासनद्याः जलप्रलयेन प्रक्षालितः अभवत्। अधुना तस्य अग्रभागः एव अवशिष्टः अस्ति। आवासीयक्षेत्राणि अपि १४ माइलपर्यन्तं जलप्लावितानि आसन्। १५ मीले अपि ब्यासे एकः शौचालयः, केचन कुटीराः च प्रक्षालिताः। ऋतुविज्ञानविभागेन मङ्गलवासरे चम्बा, काङ्गड़ा, मण्डी च मण्डलेषु रक्तसचेतना, कुल्लू इत्यत्र नारङ्ग सचेतना च कृता आसीत्। तस्मिन् एव काले हमीरपुर- बिलासपुर- ऊना- सोलन- लाहौल-स्पीतिजनपदेषु पीतसचेतना भविष्यति। राज्यस्य उच्चशिखरेषु शिन्कुलादर्रा, कुगतीजोत, बारालाचा, रोहताङ्ग इत्यत्र स्वच्छः हिमपातः अभवत्। राज्ये वर्षा-ऋतुः सितम्बरमासस्य प्रथमदिनपर्यन्तं निरन्तरं भविष्यति इति पूर्वानुमानं वर्तते। अगस्तमासस्य २१ तः ३१ दिनाङ्कपर्यन्तं बहुषु स्थानेषु अत्यधिकवृष्टेः नारङ्गवर्षीयसचेतना कृता अस्ति। अपरपक्षे ऊना, चम्बा, कुल्लू, मण्डी, काङ्गड़ा तथा बिलासपुरः, सोलनं, शिमला मण्डलेषु अद्यत्वे अपि शैक्षणिकसंस्थाः पिहिता एव आसन्। जिलाप्रशासनस्य आदेशानुसारं मंगलवासरे हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालये अपि अध्यापनकार्यं पिहितं जातम्।

मनाली-लेहमार्गः बाधितः

बाहङ्गे भूस्खलनेन मनाली-लेह-मार्गः बाधितः अस्ति। पुरातनमनालीतः बुरुआपर्यन्तं मार्गः अपि निरुद्धः अभवत्। बिन्दुढाकस्य समीपे मार्गस्य प्रक्षालनस्य कारणेन कुल्लू- मनाली राष्ट्रियराजमार्गः स्थगितः अभवत्। मार्गस्य प्रक्षालनेन व्यासनद्यां एकं ट्रकयानं, जीपयानं च अपि प्रक्षालिते अभवताम्। वामतटेन वाहनानि प्रेष्यन्ते। मनालीतः वामतीरेण यातायातस्य मार्गः अपि विमुखीकृतः अस्ति। ब्यासनद्याः जलस्तरः बहु वर्धितः अस्ति, हरितशुल्कावरोधकं (ग्रीन टैक्स बैरियर) आलू-प्राङ्गणम् इत्यस्य समीपे मार्गे जलं प्रवहति।

ब्यासनद्याः जलस्तरः वर्धितः,

तटे बस्तीनां कृते संकटः

वर्षाकारणात् कुल्लूमण्डलस्य नद्यः, उपनद्यः च पूर्णतया प्रवाहिताः सन्ति। ब्यासनदी अपि उग्ररूपं धारितवती अस्ति। अनेन तटे स्थितानां बस्तीनां कृते संकटः जातः। प्रशासनेन नदीतीरे स्थितानि बस्तीनि अपि निष्कासितानि सन्ति। मण्डलस्य मुख्यालयस्य कुल्लूनगरस्य हनुमानीबागस्य, लङ्काबेकरस्य बस्तिषु अपि जलं प्रविष्टम्। ब्यासनद्या सह मण्डलकेन्द्रे लगघाटीतः आगच्छन्त्या सरबरीनद्याः जलस्तरः अपि वर्धितः अस्ति। अपरपक्षे मणिकर्ण उपत्यकायाः पार्वतीनद्याः जलस्तरः अपि बहु वर्धितः अस्ति।

अत्यधिकवृष्ट्या संकटचिह्नस्य

समीपे पौगबन्धस्य जलस्तरः

निरन्तरवृष्ट्या पौगजलबन्धस्य जलस्तरः तीव्रगत्या वर्धमानः अस्ति। २५ अगस्तदिनाङ्के अपराह्णे जलस्तरः १३८५.२१ पादः आसीत्, द्वयोः दिवसयोः मध्ये २६

अगस्तदिनाङ्के प्रातः १:०० वादने षड्पादपरिमितं १३८८.९० पादपर्यन्तं वर्धितः संकटचिह्नं १३९० पादम् अस्ति। महत् निर्णयं स्वीकृत्य बीबीएमबी इत्यनेन चरणबद्धरूपेण बहिर्वाहं ७५,००० क्यूसेक यावत् वर्धयितुं आरम्भम् अस्ति। विगत २१ दिवसेभ्यः पौगजलबन्धस्य द्वाराणि उद्घाटितानि सन्ति। एषः मण्डलक्षेत्रस्य कृते संकटसंकेतः अस्ति। बीबीएमबी इत्यनेन चरणबद्धरूपेण जलं मुक्तं कर्तुं समयसूची प्रकाशिता अस्ति। एसडीएम इन्दौरा सुरेन्द्र ठाकुरः अवदत् यत् अस्मिन् क्षणे स्थितिः नियन्त्रणे अस्ति किन्तु स्थितिः गम्भीरा अस्ति। मण्डलक्षेत्रस्य कृते संकटः वर्धितः अस्ति। जनाः सावधानाः भवेयुः, अनावश्यकं संकटं न स्वीकुर्वन्तु इति आह्वानं क्रियते। प्रभावितजनाः सुरक्षितस्थानेषु प्रेष्यन्ते, आश्रयशिबिरे निवासस्य, भोजनस्य, स्वास्थ्यसुविधायाः च सम्पूर्णा व्यवस्था कृता अस्ति। प्रशासनं निरन्तरं सजगं वर्तते।

चतुर्भिः मणिमहेशतीर्थयात्रिभिः

सहितं पञ्च मृताः, यात्रा स्थगिता

मणि महेशयात्रायै गताः पञ्चाब्देशस्य चत्वारः तीर्थयात्रिकाः मृताः। प्रशासनेन यात्रायां अनिश्चितकालं यावत् प्रतिबन्धः कृतः। अद्यापि मध्यमार्गे द्विसहस्राधिकाः तीर्थयात्रिकाः अटन्ति। तथापि सर्वे सुरक्षितस्थानेषु सन्ति। इतरथा नूरपुरस्य डडवाडाग्रामस्य गुरुदेवसिंहस्य (७२) उपनद्यां मग्नेन मृतः। एतस्मिन्नन्तरे मण्डीनगरस्य पञ्चवक्त्रमन्दिरं ब्यासनदी प्राप्ता अस्ति। ब्यास-नद्याः प्रवाहः अस्ति इति कारणतः प्रशासनेन नदीनां, धारानां च तीरस्य समीपं न गन्तुं निर्देशः दत्तः अस्ति।

वाहनानि जलमग्नानि

ब्यासनद्याः जलसंवर्धनेन कुल्लुराष्ट्रीयमार्गः नष्टः, येन तस्मिन् चाल्यमानानि बहूनि वाहनानि जलमग्नानि अभवन्

हिमाचले शीघ्रमेव २०० चिकित्सकानां नियुक्तिः भविष्यति मुख्यमन्त्री सदने घोषितवान्

हिमसंस्कृतवार्ताः - शिमला। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः उक्तवान् यत् सर्वकारः शीघ्रमेव स्वास्थ्यक्षेत्रे २०० चिकित्सकानाम् नियुक्तिं कर्तुं गच्छति। सः अवदत् यत् सर्वकारः पूर्णतया स्वास्थ्यक्षेत्रे केन्द्रितः अस्ति, अग्रिमसमये अस्मिन् क्षेत्रे त्रिसहस्राणि कोटिरूप्यकाणि व्ययितानि भविष्यन्ति। अत्र चिकित्सा महाविद्यालयेषु एम्स-स्तरीयाः चिकित्सासुविधाः उपलभ्यन्ते। मंगलवासरे सदने

भाजपाविधायकः डॉ. जनकराजः आईसीएमआर-द्वारा नियमः ६२ अन्तर्गतं दत्तस्य परियोजनायाः विषयं उत्पापितवान्, यस्य उत्तरं मुख्यमंत्री सदने दत्तवान्। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अवदत् यत् चिकित्साशिक्षानिदेशालयस्य अन्तर्गतं एसटीईएमआई परियोजनायां आईजीएमसी ७१ लक्षरूप्यकाणि प्राप्तवान्, विधायकः तु २६ लक्षरूप्यकाणि वदति। एतस्मिन् राशितः ४३ लक्षरूप्यकाणि हृदयघातं निवारयन्तः सूक्ष्मोषध-क्रयणार्थं व्ययितानि सन्ति। शिमलामण्डले सीएचसी, पीएचसी च सूचिताः येन हृदयरोगिणां कृते तत्र सूक्ष्मोषधं प्रदातुं शक्यते। सः अवदत् यत् आईसीएमआर-द्वारा दत्तं धनं तस्याम् एव परियोजनायां व्ययितव्यम् अस्ति। २०२४ तमस्य वर्षस्य नवम्बरमासपर्यन्तं सूक्ष्मोषध-उपलब्धता पूर्णा आसीत्, अतः नूतनानि न क्रीताणि। अस्य सूक्ष्मोषधस्य अर्धः अल्पकालस्य भवति अतः अधिकं क्रेतुं न शक्यते। सः अवदत् यत् ICMR इत्यनेन अवशिष्टं धनं

याचितं यस्य उपयोगः न कृतः। एषा राशिः तेभ्यः व्याजेन सह पुनः प्रेषिता अस्ति। मुख्यमन्त्री अवदत् यत् केन्द्रसर्वकारेण निर्णयः कृतः यत् यदि कस्यापि कार्यस्य कृते प्राप्तं धनं यत् वित्तकोषे अस्ति तस्य उपयोगः न भवति तर्हि तत् धनं व्याजेन सह प्रत्यागन्तुं भवति। भारतसर्वकारेण दत्तं धनं तदर्थं परियोजनायां व्ययः भविष्यति तस्य उपयोगिता- प्रमाणपत्रम् अपि दातव्यं भवति। स्पर्श परियोजनायाः अन्तर्गतं केन्द्रसर्वकारेण एतादृशाः नियमाः स्थापिताः यत् धनं तस्याम् एव परियोजनायां व्ययः भविष्यति। सः अवदत् यत् सर्वकारस्य प्रथमं केन्द्रबिन्दुः शिक्षा, द्वितीयं स्वास्थ्यक्षेत्रम् अस्ति। एकवर्षस्य अन्तः अत्र चिकित्सा महाविद्यालयेषु एम्स-इत्यादयः सुविधाः प्रदत्ताः भविष्यन्ति। प्रथमचरणे एतेषां चिकित्सा महाविद्यालयानाम् कृते त्रिसहस्रकोटिरूप्यकाणां प्रौद्योगिक्याधारितपरियोजना निर्मायते। सर्वकारेण २०० वैद्याः नियुक्ताः, शीघ्रमेव २०० वैद्याः नियुक्ताः भविष्यन्ति।

भाजपाद्वारा सदने मन्त्रिणः जगतसिंहनेगीवर्यस्य बहिष्कारः, प्रश्नाः न पृष्टाः

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। भाजपा विधायकदलस्य समागमे गृहीतनिर्णयस्य अनुसारं विपक्षस्य सदस्यैः मंगलवासरे राजस्व- उद्यानमन्त्री जगतसिंहनेगी इत्यस्य सदनं बहिष्कारः कृतः। सदनं उपस्थिताः सन्तः अपि भाजपा विधायकाः मन्त्री जगतसिंहनेगी इत्यनेन सह सम्बद्धान् प्रश्नान् न पृष्ठन्तः। प्रश्नसमये यदा विधानसभाध्यक्षः कुलदीपसिंह पठानिया तेषां नामानि आह्वयति स्म तदा अपि विधायकाः बिक्रमसिंहः, राकेशजमवालः, दीपराजः च प्रश्नान् प्रष्टुं न उत्तिष्ठन्ति स्म। मुख्यमन्त्री अस्मिन् आक्षेपं कृत्वा काङ्ग्रेसविधायकान् पूरकप्रश्नान् प्रष्टुम् अवसरं दातुं आग्रहं कृतवान्। मन्त्रिणः बहिष्कारस्य कारणेन मंगलवासरे सदनस्य वातावरणं उष्णं एव अभवत्। सत्तापक्षस्य विपक्षस्य च विधायकानां मध्ये बहु कलहः अभवत्। विधानसभाध्यक्षः विषयं शान्तं कृत्वा मन्त्री नेगीसम्बद्धानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखितरूपेण स्वीकर्तुं व्यक्त्यां कृतवान्। प्रश्नसमये भाजपा विधायकौ बिक्रमसिंहः राकेशजमवालः च राजस्वसम्बद्धाः प्रश्नाः पृष्टाः आसन्। यदा सभापतिः विधायकानां नामानि प्रश्नं कर्तुम् आह्वयत् तदा बिक्रमसिंहः प्रश्नं कर्तुं न स्वीकृतवान्। तदनन्तरं विधायकः दीपराजः अपि किमपि प्रश्नं न पृष्ठवान्। मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् सदनं विधायकाः उपस्थिताः सन्ति, सम्बन्धितविभागस्य मन्त्रिणः अपि सदनं उपस्थिताः सन्ति। एतादृशे सति प्रश्नाः न प्रष्टव्याः इति दोषः। सः सभापतिं याच्य अवदत् यत् काङ्ग्रेसविधायकाः

एतेषां प्रश्नानां सम्बद्धान् पूरकप्रश्नान् प्रष्टुम् इच्छन्ति। तेषां अनुमोदनं कर्तव्यम्। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् प्रश्नानाम् उत्तराणि सज्जीकर्तुं कतिपयान् दिवसान् यावत् समयः भवति। सदने एतादृशी स्थितिः पूर्वं कदापि न आगता।

सः सभापतिं स्वशक्ति- उपयोगेन व्यवस्थां कर्तुं प्रार्थितवान्। अस्मिन् विषये विपक्षस्य सदस्याः आक्षेपं कृतवन्तः। यदा प्रश्नः न पृष्ठः तदा कथं पूरकप्रश्नः स्यात् इति ते अवदन्। अस्मिन् विषये विधानसभाध्यक्षः अवदत् यत् प्रश्नान् प्रष्टुं नियमाः सन्ति। यदा प्रश्नः चर्चयै न आगच्छति तदा पूरकप्रश्नः न भवितुम् अर्हति। यदि भाजपा विधायकाः प्रश्नान् प्रष्टुं न इच्छन्ति तर्हि वयं तान् विलोपयामः। एते तदा एव अभिलेखे आगच्छन्ति यदा प्रश्नाः पृष्ठाः भवन्ति। भाजपासदस्याः अपि प्रश्नानां

विलोपनव्यवस्थायाः विरोधं कृतवन्तः। अस्मिन् विषये सभापतिः अवदत् यत् एतान् प्रश्नान् लोपयितुं स्थाने ते अतारकवर्गे स्थापिताः सन्ति। अस्मिन् विषये मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् भाजपाविधायकाः वा सदनं त्यक्त्वा गच्छेयुः, यदि ते गन्तुं न इच्छन्ति तर्हि प्रश्नान् पृच्छन्तु। विधानसभाध्यक्षः अवदत् यत् अहं मुख्यमन्त्रिणः भावनाभिः सह सहमतः अस्मि। यदि प्रश्नाः न लोपनीयाः अथवा अतारकवर्गे न स्थापनीयाः तर्हि ते लिखितोत्तराणि इति गणनीयाः।

विपक्षनेतृणा सह विवादस्य अनन्तरं भाजपा
द्वारा नेगी इत्यस्य बहिष्कारस्य निर्णयः कृतः

गतसप्ताहे राजस्वमन्त्री विपक्षनेता जयरामठाकुरयोः मध्ये सदनस्य मध्ये उष्ण आदानप्रदानं जातम्। तदनन्तरं भाजपा विधायकदलेन मिलित्वा सदनस्य अन्तः बहिश्च मन्त्रिणः बहिष्कारस्य निर्णयः कृतः। भाजपायाः निर्णयः अभवत् यत् मन्त्री नेगीसम्बद्धः कोऽपि प्रश्नः न पृष्टः भविष्यति न च तस्य कस्यापि चर्चायां उत्तरं वा कोऽपि भागं गृह्णीयात् इति। अस्मिन् सन्दर्भे भाजपा मंगलवासरे मन्त्री नेगी इत्यनेन सह सम्बद्धान् प्रश्नान् न अपृच्छन्। परन्तु सोमवासरे सदनस्य प्रतिपक्षस्य नेता जयरामठाकुरस्य अनुपस्थितौ भाजपाविधायकः हंसराजः जाति- उपजाति- परिकरसम्बद्धान् प्रश्नान् मन्त्री नेगीं पृष्टवान् आसीत्। मंगलवासरे यदा विपक्षनेता उपस्थितः आसी तदा भाजपया मन्त्रिणः बहिष्कारं कृतम्।

शिमलां प्राप्तवान् भाजपाप्रदेशप्रभारी
श्रीकान्तशर्मा अवदत् च मतदानकेन्द्रस्तरे
अपि काङ्ग्रेससर्वकारं लक्ष्यं कुर्मः

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। विधायिकदलस्य समागमे भाजपा प्रदेशप्रभारी श्रीकांतशर्मा विशेषरूपेण भागं स्वीकृतवान्। समागमस्य अध्यक्षता विपक्षीनेता जयरामठाकुरः अकरोत्। समागमे श्रीकान्तशर्मा विधायिकदलेन सह विस्तृतं वार्तालापं कृतवान्, यस्मिन् विधानसभायां काङ्ग्रेससर्वकारं परितः भाजपायाः रणनीत्याः विषये पूर्णचर्चा अभवत्। श्रीकान्तशर्मा विधायकदलस्य प्रशंसाम् अकरोत्, विपक्षस्य नेता जयरामठाकुरस्य अध्यक्षतायां विधायकादलेन यथा वर्तमानकाङ्ग्रेससर्वकारं विधानसभायां लक्ष्यं कृतम्, तथैव राज्ये सर्वत्र काङ्ग्रेसस्य उजागरः अभवत् इति उक्तवान्। सः अवदत् यत् वर्तमानकाङ्ग्रेससर्वकाराणां मुख्यमन्त्रिणः सद्नेन एव निहिताः सन्ति तथा च काङ्ग्रेसपक्षस्य सभायां, राज्ये, देशे च मूषावादस्य अभ्यासः जातः। मूषावादः काङ्ग्रेसस्य DNA मध्ये अस्ति, अत्र राज्यस्य मुख्यमन्त्री तस्य देशे च प्रमुखः राहुलबाबा मूषा अस्ति। श्रीकान्तशर्मा इत्यनेन उक्तं यत् वर्तमानकाङ्ग्रेसेन हिमाचलप्रदेशस्य सर्वेषां वर्गाणां कृते यथा वञ्चनं कृतम् इति विषये भाजपाविधायकदलेन विधानसभायां सर्वकारम् अतिक्रिन्तम्। आगामिसमये काङ्ग्रेससर्वकारेण विधानसभा-मतदानकेन्द्र-स्तरयोः कृतं वञ्चनं जनसामान्यं प्रति आनयिष्यते। भाजपा-काङ्ग्रेसयोः भेदः अस्ति यत् काङ्ग्रेसः देशस्य कृते अमावस्या इव अस्ति, भारतीयजनतापक्षः तु पूर्णिमा इव अस्ति। सभायां भाजपायाः आगामिकार्यक्रमेषु अपि चर्चा अभवत्, यस्मिन् सेवापक्षः, संघशताब्दीवर्षस्य च चर्चा अभवत्। प्रशिक्षणनीतिः, कर्मचारिणां डीए, युभिः सह वञ्चनम्, ३ वर्षेषु एकलक्षस्य स्थाने केवलं ३०००० कार्याणि, लॉटरी, आपदानिधिविषये सर्वकारस्य मिथ्या इत्यादयः महत्त्वपूर्णाः विषयाः सभायां चर्चा कृता। समागमे सङ्घटनमहामन्त्री सिद्धार्थन, विपिनपरमारः, रणधीरः शर्मा, सतपालसत्ती, विनोदकुमारः, हंसराजः, इंदरदत्तः लखनपालः, बिक्रमठाकुरः, सुखरामः चौधरी, पवनकाजलः, जनकराजः, डी.एस.ठाकुरः, त्रिलोककमवालः, राकेशजमवालः, अनिलः शर्मा, सुधीरः शर्मा, सुरेन्द्रः शौरी, रीना कश्यप, दिलीपठाकुरः, दीपराजः, आशीषः शर्मा, लोकेन्द्रकुमारः अपि उपस्थिता अभवन्।

**स्थानीयजनेभ्यः दुग्धशीतलकेद्राणां
चालनस्य कार्यं दीयते- मुख्यमंत्री सुक्खुः**

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। मुख्यमन्त्री कराडयां दुग्धशीतलकं स्थापितं यत् सुखविन्दरसिंहसुक्खुः उक्तवान् यत् राज्यस्य सहकारीसङ्घस्य माध्यमेन चाल्यते। अस्य स्थानीयदुग्धनिर्मातृभ्यः प्रचुरदुग्धशीतल- विनिमयः दीयते। केन्द्रस्य संचालनस्य कार्यं न्यस्तं भविष्यति। ते दुग्धशीतलकस्य आकस्मिकं तकनीकीदोषस्य स्वयमेव तस्य अवीक्षणं कुर्युः यथा दुग्धं विषये सूचना प्राप्ता यस्य पुनर्स्थापनं कर्तुं न दूषितं भवेत् यस्य कृते सर्वकारः तेभ्यः शक्यते स्म। पश्चात् ज्ञातं यत् विनिमयं दास्यति। विधायकः लोकेंद्रकुमारः प्रचुरदुग्धशीतलकस्य दोषः नास्ति किन्तु सदनस्य ध्यान-आह्वान-प्रस्तावद्वारा अधुनैव विद्युत्फलकस्य एकरेखायाः कारणेन वोल्टेजः आनी-क्षेत्रे सहस्राणि सेटक-दुग्धस्य नास्ति; यस्मात् कारणात् कार्यं कर्तुं न नालिकायां क्षेपणस्य विषयं उत्थापितवान्। तत्कान्। एतस्मिन् काले क्षीरं दूषितं जातं, अत्य प्रतिक्रियारूपेण हस्तक्षेपं कुर्वन् मुख्यमंत्री क्षीरस्य गुणवत्ता च दुर्बला आसीत्। सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अवदत् यत् आनी सहकारीसभायाः सचिवः अनुज्ञां विना दुग्धनिर्माणे तीव्रगत्या प्रगतिशीलं अस्ति। तत्र नालिकायां दुग्धं क्षिप्तवान् यस्य कृते तस्मै प्रचुरदुग्धशीतलकेन्द्रस्य कृते विशेषयोजना सूचनापत्रं दत्तम् अस्ति। सः अवदत् यत् आनयिष्यते येन केवलं स्थानीयजनाः एव सहकारीसंस्थानां अधिकारिभ्यः शीतलयन्त्राणां एतादृशं शीतलकेन्द्रं स्थापयन्ति येषां कृते सम्यक् परिपालनं कर्तुं कथितं यत् भविष्ये तेभ्यः विनिमयं दीयते। गुणवत्तापूर्ण-दुग्धस्य एतादृशी घटना न भवति। सर्वेषां कृते सर्वकारः विशेषप्रयत्नाः करिष्यति। पूर्व संयन्त्रप्रमुखाणां कृते सम्यक् कार्यं कर्तुं निर्देशः कृषिमन्त्री चन्द्रकुमारः उत्तरं दत्त्वा अवदत् यत् दत्तः अस्ति। सः अवदत् यत् नालिकायां दुग्धं शिमलामण्डलात् सहकारीसंस्थानां माध्यमेन १ क्षेपणं २२१ उत्पादकानां ७७ सहस्ररूप्यकाणां लक्षं ३ सहस्रं सेटकं दुग्धं संकलितं भवति। हानिः अभवत्। सः अवदत् यत् भविष्ये आनी क्षीरशीतलकेषु क्षीरं शीतलं भवति येन तत् विधानसभाक्षेत्रे प्रचुरदुग्धशीतलकानां क्षमतां दीर्घकालं यावत् स्थास्यति। आनी इत्यस्य वर्धयितुं अपि कार्यं भविष्यति।

श्रीमद्भागवतप्रवचनम्- २४

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

ताः कुलटाः स्त्रियः धुन्धुकारिणः समस्तसम्पदः संहृत्य ततः पलायितवत्यः। तासाम् एतादृशाः कियन्तः पतयः आसन् इति न ज्ञायते। धुन्धुकारी स्वकीयानां कुकर्माणां कारणतः भयङ्करः प्रेतः बभूव। सः वातरूपं धृत्वा सततं शीतातापादिभिः ताडनां प्राप्य, निराहारः, पिपासितः च सन् 'हा दैव! हा दैव!' इत्येवं व्याकुलतया मुहुर्मुहु उच्चारयन्, दशदिक्षु अधावत्। परन्तु सः न क्वापि, कमपि आश्रयं लब्धवान्। कियत्कालानन्तरं गोकर्णः अपि जनमुखात् धुन्धुकारिणः मृत्युवार्तां श्रुतवान्। तदा सः तम् अनार्थं मत्वा गयायां तत्कल्याणाय श्राद्धं कृतवान्; एवं सः यत्रापि गच्छेत्, तत्रैव तन्नामा श्राद्धम् अवश्यं करोति स्म। एवं भ्रमन् कदाचित् गोकर्णः

गरं सम्प्राप्तवान्, तथा रात्रिसमये सः गुप्ततया स्वगृहाङ्गणम् आगत्य, तत्र स्वप्नुम् उद्युक्तः अभवत्। मध्यरात्रिवेलायां तत्र स्वभातरं शयानम् अवलोक्य धुन्धुकारी तत्पुरतः स्वकीयं महारौद्ररूपं दर्शयामास। सः कदाचित् मेषरूपम् अधरत्, एवं कदाचित् हस्ती, महिषः, इन्द्रः, अग्निः इत्यादिकं क्रमशः विविधरूपं धृत्वा तं प्रति दर्शयामास। अन्ते मनुष्याकारकः अभवत्। एतद्विपरीताम् अवस्थां वीक्ष्य गोकर्णः निश्चितवान् यत्, एषः कश्चन दुर्गतिं प्राप्तवान् जीवः अस्तीति। तदा सः तं धैर्यपूर्वकं पृष्ठवान्- "कः त्वम्? रात्रिवेलायाम् एतादृशं भयानकं रूपं मत्पुरतः आगत्य किमर्थं दर्शयसि? तव दर्शयं कथं जाता? कथय, त्वं प्रेतः असि, उत पिशाचः असि, अथवा कश्चन राक्षसः एव असि?" इति। सूतदेवः उक्तवान्- एवं प्रकारेण गोकर्णे पृष्ठे सति सः वारं वारम्, उच्चैः च रोदनं हि आरब्धवान्। तस्मिन् वचनशक्तिः अपि नासीत्, तस्मात् सः केवलं सङ्केतमात्रं कृतवान्। तदा गोकर्णः अञ्जलौ जलम् आदाय तत् अभिमन्त्र्य च तस्योपरि सित्तवान्। अनेन तस्य पापस्य किञ्चित् शमनम् अभवत्, तदा सः वक्तुमारभत। प्रेतः अवदत्-"अहं तव भ्राता अस्मि। मम नाम धुन्धुकारी। अहं स्वदोषात् हि स्वकीयं ब्राह्मणत्वं नाशितवान्। मम कुकर्माणां गणना नास्ति। अहं तु महति अज्ञानान्धकारे कालं यापयन् आसम्। तस्मात् हि अहं लोकहिंसकः अभवम्। अन्ते कुलटास्त्रियः अत्यन्तं क्रूरतया मां मारितवत्यः। तत्कारणतः हि इदानीं प्रेतयोनिं प्राप्य एनां दुर्दशां भुञ्जानः अस्मि। सम्प्रति दैववशतः कर्मफलस्य उदयात् अहं केवलं वायुभक्षणेन जीवन् अस्मि। भ्रातः! त्वं दयासमुद्रः असि; अतः केनापि उपायेन सत्वरम् अस्मात् प्रेतत्वात् मां मोचय" इति। गोकर्णः एवं धुन्धुकारिणः पूर्वं प्रवृत्तं सर्वं वृत्तान्तं श्रुतवान्, ततः उक्तवान् चेति, शुभम्। (माहात्म्यम्- ०५/१६-३०)

संस्कृतसंवादकार्यक्रमः

हिमसंस्कृतवार्ताः, ईश्वरधोरजः हैदराबादः

नन्दिनी- नमो व। अद्यतनं 'अध्येता' इत्यस्य वार्ता-कार्यक्रमे स्वागतं करोमि। नमस्ते काव्ये। काव्या- आम् नन्दिनी, प्रथमं वृत्तं यत् राष्ट्रपतिः डॉनल्ड ट्रम्पः अमेरिकीय-केन्द्रनिधि-सञ्चालिका लिसा-कुक्म पदात् निष्कासितवान् अभूत्। नन्दिनी- द्वितीयं वृत्तं तु अस्ति यत्, भारतस्य प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदीवर्यः नूतनां राष्ट्रिय-शिक्षण-नीतिं घोषितवान् अभूत्। काव्या- आम्। तृतीयं वृत्तं पर्यावरणेन सह सम्बद्धम् अस्ति। संयुक्तराष्ट्रसङ्घः पर्यावरण-परिवर्तनस्य विषये एकं नवीनं प्रतिवेदनं प्रकाशितवान् अभूत्, यस्मिन् वैश्विक-उष्णतायाः वृद्धिः विषये चिन्ता प्रदर्शिता अभूत्। नन्दिनी- चतुर्थं वृत्तं विज्ञानजगतः अस्ति। नासा-संस्थायाः 'आर्टेमिस्'-अभियानस्य अन्तर्गतं चन्द्रं प्रति प्रेषितं मानवयुक्तं 'ओरायन्'-यानं सफलतापूर्वकं चन्द्रस्य कक्षां प्रविष्टवत् अभूत्। काव्या- अन्तिमं च पञ्चमं वृत्तम् अस्ति यत् विश्व-स्वास्थ्य-सङ्घटनं मलेरिया-रोगस्य नूतन-उन्मूलन-औषधस्य सफल-परीक्षणं सम्पन्नं कृतवत् अभूत्। काव्या- स्वागतम् नन्दिनी। अद्यतनः कार्यक्रमः एतावान् एव। श्वः पुनः मिलामः।

बिहारस्य डीएवीपब्लिकस्कूलबरारीभागलपुरे वेदप्रचारसप्ताहः आचरितः

हिमसंस्कृतवार्ताः डॉ विमलेश झा भागलपुर, बिहारम्। डी.ए.वी. पब्लिक स्कूल, बरारी, भागलपुरनगरे वेदप्रचारसप्ताहः उत्साहेन, भव्यतया सह च सम्पन्नः अभवत्। अस्य सप्ताहस्य विशेषलक्ष्यम् छात्रेषु वेदान् प्रति रुच्योत्पादनम्, अपि च संस्कृत-भाषायाः संरक्षणं संवर्धनं च आसीत्। एतस्य सप्ताहस्य कार्यक्रमणाम् अध्यक्षपदे प्राचार्यः सह-सहायकक्षेत्रीय अधिकारी श्री अनिलकुमारः आसीत्। अस्मिन् सप्ताहे छात्रेषु छात्रासु च वैदिकज्ञानविकासाय, संस्कृतभाषा-साहित्ययोः विशिष्टपरिचयाय च मुख्यवक्ताः आसन् -डॉ. विमलेश झा, डॉ. सरिता कुमारी, डॉ. घनश्याम पाठक, डॉ. चन्द्रहास भारती, श्री आशुतोष कुमार, श्री संजय कुमार झा, श्रीमती वसुंधरा कुमारी, डा अंजनी कुमार अंजान, श्री मनीष कुमार, श्री सुनील कुमार मिश्रा आदयः।

ते सर्वे "वेदानां वैश्विकमहत्त्वं, भारतीयसंस्कृतेः मूलाधाररूपेण तस्य प्रतिष्ठा, आधुनिकजीवने तस्य प्रासंगिकता, वेदेषु अर्थशास्त्रस्य परिचयः, वेदानां वैज्ञानिकता, गुरुकुलेषु वैज्ञानिकपरम्परा इति" एतान् विषयान् प्रकाशयन् छात्रान् प्रेरितवन्तः। अस्मिन् सप्ताहे अनेकासां प्रतियोगितानाम् आयोजनम् अभवत्। तासु प्रतियोगितासु संस्कृतसुलेखप्रतियोगिता, श्लोकोच्चारण-प्रतियोगिता, मन्त्रोच्चारणप्रतियोगिता, सूक्ति-आधारित चित्रकलाप्रतियोगिता, भाषण-प्रतियोगिता, रूपलेखनप्रतियोगिता, हवन-प्रतियोगिता आदयः प्रमुखाः आसन्। आसु सर्वासु प्रतियोगितासु छात्राः स्वप्रतिभां प्रदर्श्य वेद-संस्कृतज्ञानैः समृद्धाः अभवन्। प्रतियोगितानां निर्णायकविद्वांसः च विदुष्यः डॉ. विमलेश झा, डॉ. सरिता कुमारी, श्रीमती वसुंधरा कुमारी, डॉ. मधु, श्रीमती रश्मि, श्रीमती प्रतिमा राय

चौधरी, श्री सुजीत कुमार मण्डल, श्री अभिषेक शर्मा, आशीष कुमार दास आदयः आसन्। अस्मिन् अवसरे प्रतिदिनं छात्राः संस्कृतगीतागायनम् अपि कृतवन्तः। छात्राः मधुरस्वरेण "महामहनीय मेधाविन्, अधरं मधुरं, भारतमाता बुधजनगीता, जयतु जननी जन्मभूमिः, ग्रामे नगरे समस्याराष्ट्रे आदीनि संस्कृतगीतानि प्रस्तुत्य सभामण्डपं साहित्यरसपूर्णं कृतवन्तः। प्रधानाचार्यः सह सहायकक्षेत्रीय-अधिकारी श्री अनिलकुमारमहाभागः उक्तवान् - "वेदाः अस्माकं जीवनस्य आलोकदीपाः सन्ति। वेदाध्ययनेन छात्रेषु न केवलं वेदान् प्रति रुचेः जागरणं भवति, अपितु तेषु संस्कार-संस्कृति-राष्ट्रभावानां च विकासः भवति। सर्वे वेदाध्ययनं संस्कृतभाषायाः अध्ययनं च कर्तव्यम्" इति। सप्ताहान्ते विजेतारः छात्राः प्रशस्तिपत्रैः, पुरस्कारैः च सम्मानिताः अभवन्। सर्वे छात्राः, शिक्षकाः, अभिभावकाः च मिलित्वा एषं वेदप्रचारसप्ताहं सफलतया सम्पादितवन्तः। सप्ताहस्य संयोजकः विद्यालयस्य संस्कृतशिक्षकः डॉ विमलेश झामहाशयः आसीत्। एषः सप्ताहः विद्यालयस्य गौरवं वर्धयन् संस्कृतभाषायाः, वेदपरम्परायाः च संरक्षणे महत्त्वपूर्णं योगदानं दत्तवान्। सप्ताहस्य सफलसंचालनाय विद्यालयस्य समेषां शिक्षकानां, सर्वासां शिक्षिकानां, शिक्षणेतरकर्मचारिणां च भूमिका प्रशंसनीया

गणेशचतुर्थी

प्रायः समग्रे भारतदेशे आचर्यमाणं पर्व अस्ति गणेशचतुर्थी। कुत्रचित् गौरीपर्वणः आचरणं न भवति चेदपि गणेशचतुर्थी तु आचरन्ति एव। अयं गणेशः गौरीपुत्रः इत्येव प्रसिद्धः। शिवगणानाम् अधिपतिः, विघ्ननिवारकः, आदिपूज्यः च। आदावेव समस्तकर्मसु बलिं गृह्णाति भक्तापिर्तम् इति

वाक्यमेव सः आदिपूज्यः इत्यंशं समर्थयति। पञ्चायतनदेवतासु अपि अन्यतमः अस्ति गणेशः। जगतः सृष्टि-स्थिति-लयकारकः अपि सः एव। सर्वमयः सः परमात्मा। त्वमेव केवलं कर्तासि, त्वमेव केवलं धर्तासि, त्वमेव केवलं हर्तासि, त्वमेव सर्वं खल्विदं ब्रह्मासि, त्वं साक्षादात्मासि नित्यं, त्वं ब्रह्मा त्वं विष्णुस्त्वं रुद्रस्त्वमिन्द्रस्त्वमग्निस्त्वं वायुस्त्वं सूर्यस्त्वं चन्द्रमास्त्वं ब्रह्मभूभुवस्सुवरोम् इत्याशयं प्रकाशयति

गाणपत्यथर्वशीर्षमहोपनिषत्। पुराणे इतिहासा गमादिषु तस्य रूप-महिमा-उपासनादिकं स्पष्टतया निरूपितम् अस्ति। कलौ दुर्गाविनायकौ इति वाक्यानुसारं गणेशः अस्मिन् कलियुगे सर्वत्रापि विशेषपूजां प्राप्नुवन्ति। न केवलं भारते तस्य आराधनं क्रियते अपि तु बर्मा, मलेश्या, इण्डोनेशिया, चीना, सुमात्रा, जावा, जपान् इत्यादिषु देशेषु अपि पूजां प्राप्नोति गणेशः।

"लौकिकन्यायकोशः"

"कृतक्षौरनक्षत्रपरीक्षान्यायः"

क्षौरात् पूर्वं शुभनक्षत्रं द्रष्टव्यमिति पूर्व काचन रीतिः आसीत्। सम्प्रति यज्ञोपवीतधारणे शुभनक्षत्रं पश्यन्ति जनाः। परन्तु शुभनक्षत्रस्य परीक्षा क्षौरात् पूर्वमेव करणीया क्षौरात् अनन्तरं न। एवमेव क्षौरकर्मणः अनन्तरं नक्षत्रपरीक्षा कृता चेत् सा निरर्थका भवति। एवं विवाहात् पूर्वमेव वरस्य गुणदोषाणां विवेचनं करणीयं भवति, विवाहानन्तरं तादृशं विवेचनं व्यर्थमेव। पश्यन्तु-

मुण्डितशिरोनक्षत्रान्वेषणेन कृते कार्यं किं मुहूर्तप्रश्नेन। न हि विवाहानन्तरं वरपरीक्षा।

डा. वर्षा प्रकाश टोणगांवकर पुणे / महाराष्ट्रम्